SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ

LAUSUNTO

Työ- ja tasa-arvo-osasto/säädös-yksikkö/Tuula Andersin

21.11.2019

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunalle

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAIKSI SYÖPÄSAIRAUDEN VAARAA AIHEUTTAVILLE AINEILLE JA MENETELMILLE AMMATISSAAN ALTISTUVIEN LUETTELOSTA JA REKISTERISTÄ

Lain keskeinen sisältö

Ehdotettavassa laissa syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville aineille ja menetelmille ammatissaan altistuvien luettelosta ja rekisteristä (ASA-laki) säädettäisiin työnantajan velvollisuudesta pitää luetteloa sellaisista työpaikalla käytetyistä aineista, seoksista ja työmenetelmistä, jotka aiheuttavat syöpää tai vaurioittavat perimää, sekä niistä työntekijöistä, jotka altistuvat näille tekijöille.

Työnantajan pitämästä luettelosta ilmoitettaisiin edelleen valtakunnalliseen rekisteriin (ASA-rekisteri) sellaiset työntekijät, joiden altistuminen on todettu biologisten altistumismittausten, työhygieenisten mittausten tai muilla työpaikoilla vastaavissa olosuhteissa tehtyjen selvitysten ja mittausten perusteella tai jotka ovat vuoden aikana altistuneet syöpäsairauden vaaraa aiheuttavalle tekijälle merkittävän osan työajastaan vähintään 20 työpäivänä.

Laissa säädettäisiin myös syöpää aiheuttaville tekijöille ja perimää vaurioittaville aineille altistumisen toteamisesta ja seurannasta, ASA-rekisteriin ilmoitettavien tietojen säilyttämisajasta, tietojen luovuttamisesta työnantajan pitämästä luettelosta sekä Työterveyslaitoksen pitämästä ASA-rekisteristä ja rekisteriin ilmoitettavien tietojen säilytysajasta sekä ASA-rekisterin rekisterinpitäjästä.

Taustaa

Työnantajan luettelointivelvoite

Työnantajan velvollisuus luetteloida ne työntekijät, jotka altistuvat syöpää aiheuttaville tai perimää vaurioittaville tekijöille, pohjautuu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin 2004/37/EY työntekijöiden suojelemisesta syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville tekijöille tai perimän muutoksia aiheuttaville aineille altistumiseen työssä liittyviltä vaaroilta. Direktiivin 12 artiklan c) kohdan mukaan ”työnantaja pitää luetteloa työntekijöistä, joiden suorittamien toiminnan osalta 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun arvioinnin tulokset osoittavat vaaraa työntekijöiden terveydelle tai turvallisuudelle, ja josta luettelosta ilmenee, jos tieto on käytettävissä, heidän altistumisensa määrä”.

Työntekijöiden ilmoittaminen valtakunnalliseen rekisteriin

ASA-rekisteri on aikanaan perustettu Kansainvälisen työjärjestön ILO:n vuonna 1974 hyväksymään työnteon yhteydessä esiintyvää syöpää koskevaan yleissopimukseen (nro 139) pohjautuen. Yleissopimus koskee työnteon yhteydessä syöpää synnyttävistä aineista ja tekijöistä aiheutuvien vaarojen torjuntaa ja valvontaa. Suomi on ratifioinut tämän yleissopimuksen 7 päivänä huhtikuuta 1977 ja sopimus tuli voimaan 5 päivänä toukokuuta 1978.

Mainitun sopimuksen 3 artiklan mukaan ”Kunkin tämän yleissopimuksen ratifioivan jäsenvaltion tulee määrätä ne toimenpiteet, joihin on ryhdyttävä työntekijöiden suojelemiseksi vaaralta joutua altistetuksi syöpää synnyttäville aineille tai tekijöille, ja järjestettävä asianmukainen tietojen rekisteröintijärjestelmä.”

Muuta

Ehdotettava laki korvaisi nykyisen syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville aineille ja menetelmille ammatissaan altistuvien rekisteristä annetun lain.

Esitysehdotus sisältää pitkälti voimassa olevaan lakiin sisältyvät peruselementit. Ehdotettavassa laissa otettaisiin huomioon EU:n yleinen tietosuoja-asetus sekä EU:n kemikaaleja koskevassa lainsäädännössä tapahtuneet syöpävaarallisten aineiden luokittelua ja määrittelyä koskevat muutokset. Lakiin kirjattaisiin myös työhön liittyvän syöpävaaran torjunnasta annetusta valtioneuvoston asetuksesta ASA-rekisteriä koskevat säännökset.

Esityksellä ei ole merkittäviä taloudellisia tai viranomaistoimintaan vaikuttavia vaikutuksia. Esityksellä olisi lain soveltamista selkiyttävä vaikutus, koska nyt laissa olisi kaikki se oleellinen tieto, jota työnantaja tarvitsee syöpävaarallisten tekijöiden luettelointivelvoitteen ja ASA-rekisteriin ilmoittamisvelvoitteen täyttämiseksi.

Esitys on valmisteltu työturvallisuussäännöksiä valmistelevan neuvottelukunnan asettamassa ns. HTP-jaostossa, jossa ovat edustettuina alan keskeisimmät työmarkkinatahot ja Työterveyslaitos, jotka ovat hyväksyneet esitysehdotuksen. Myös työturvallisuussäännöksiä valmisteleva neuvottelukunta on hyväksynyt esitysehdotuksen ja siitä on lisäksi pyydetty tietosuojavaltuutetun lausunto.